

Utlåtande om ändring i lagen om elev- och studerandevård § 7 och § 9a (1287/2013)

Närpes stad anför följande gällande den föreslagna ändringen av § 7 och § 9a i lagen om elev- och studerandevård:

Behörighetsvillkoren i § 7

I Österbotten har en stor andel av skolkuratorerna en annan utbildning än i socialt arbete eller som YH-socionom. Enligt senast gjorda kartläggning år 2016 hade nästan hälften av det totala antalet på 41 skolkuratorer i Österbotten en utbildning som politices magister med utvecklingspsykologi som huvudämne eller annan lämplig högre högskoleutbildning, t.ex. politices magister med socialpolitik som huvudämne. En socialvetenskaplig utbildning av denna typ lämpar sig väl för arbetet som skolkurator och Åbo Akademi i Vasa har under långa tider gett denna utbildning. Till bilden hör att det inte finns någon permanent utbildning till socialarbetare i Österbotten. Inte heller finns det i nuläget någon utbildningsanordnare i Österbotten som på kontinuerlig basis erbjuder de 60 studiepoäng i socialt arbete som enligt lagförslaget § 7 föreslås ska krävas för att de av Åbo Akademi utbildade politices magistrarna ska erhålla behörighet som skolkuratorer. Personer med denna utbildning har fungerat på ett ändamålsenligt sätt som kuratorer i regionens skolor och i jämförande tal mår den österbottniska ungdomen även bra, med beaktande av vissa lokala särdrag. Enligt THL:s uppföljning (Institutet för hälsa och välfärd, 2021a; 2021b) är tillgången till kurator betydligt högre i Österbotten än i övriga Finland. Detta är en medveten satsning på förebyggande lågtröskelverksamhet som bidrar till att antalet barnskyddsfall är lågt i landskapet. Detta arbetssätt skulle i synnerhet i de svenska skolorna i Österbotten försvåras genom den föreslagna ändringen i behörighetsvillkor. Ur så väl statistisk som verksamhetsmässig synvinkel finns därför inga grunder för att ta bort möjligheten att vara behörig kurator med en utbildning som utvecklingspsykolog.

Ur en rekryteringssynvinkel är det av stor betydelse att också politices magistrar med utvecklingspsykologi eller socialpolitik som huvudämne samt andra med lämplig högskoleutbildning kan anställas som skolkuratorer. Detta är viktigt eftersom det redan nu råder brist på personer med socialarbetarutbildning eller YH-socionomutbildning i regionen. I första hand anställs dessa personer av den sociala sektorn i kommunerna och i framtiden av de kommande välfärdsområdena. Att fortsättningsvis tillåta en bredare behörighet för skolkuratorer är av största betydelse också för att inte försvåra rekryteringen av personal till övriga sociala tjänster. Vidare innebär det föreslagna tilläggskravet på 60 studiepoäng universitetsstudier i socialt arbete eller studier som hör till en sådan högskoleexamen som avses i 8 § 1 mom. i lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården, en orimlig situation för de utvecklingspsykologer som får se sig utan behörighet för uppgifter utvecklingspsykologer tidigare rekryterats till på bred front.

Elevvård är ett samarbete mellan flera yrkesgrupper. Det är viktigt att den sammanlagda kompetensen är tillräckligt hög. Samtidigt är det viktigt att inte på ett olämpligt sätt begränsa tillgången till personal. Så som lagförslaget är utformat kommer inte en tillräcklig mängd personal att finnas tillgänglig för kuratorstjänster i Österbotten, och bristen på kuratorer förvärras, med en sämre tillgång till kuratorstjänster som följd.

Istället för att betona en formell kompletterande utbildning som inte är tillgänglig överallt i landet, vore det mera ändamålsenligt att betona innehållet i den fortbildning som sker på arbetsplatsen.

Därför föreslås att § 7 utformas som följer:

7 §

Elevhälsans psykolog- och kuratorstjänster

Behörig att verka som kurator är den som avlagt en sådan högskoleexamen som avses i 7 § eller 8 § 1 mom. i lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården (817/2015). Som kurator kan även verka en person som har en för uppgiften lämplig högskoleexamen inom det sociala området, pedagogik eller beteendevetenskaper. ~~I utbildningen ska ingå eller utöver den ha avlagts högskolestudier som omfattar 60 studiepoäng och som består av universitetsstudier i socialt arbete eller studier som hör till en sådan högskoleexamen som avses i 8 § 1 mom. i lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården.~~ Varje läroanstalt ska ha tillgång till tjänster som tillhandahålls av elevhälsans psykolog och ansvariga kurator, som är en sådan yrkesutbildad person som avses i 7 § i lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården.

Personaldimensioneringen i § 9a

Den föreslagna personaldimensioneringen kommer, som utredningen visar, att medföra merkostnader, men skulle sannolikt totalekonomiskt och långsiktigt vara en hållbar investering. För att dimensioneringen ska vara möjlig att genomföra är det inte rimligt att samtidigt göra behörighetskraven snävare för kuratorer på det sätt som föreslås i § 7, vilket skulle så gott som halvera andelen behöriga kuratorer i Österbotten och väsentligt försvåra rekryteringssituationen framöver. Det råder också fortsättningsvis brist på psykologer som kan och vill arbeta på svenska i Finland. De beräkningar av utbildningstakt och volymer som presenteras i utredningen till lagförslaget beaktar inte att utbildningsplatserna är ojämnt fördelade geografiskt och att läget redan är utmanande på flera håll inom det svenska utbildningsväsendet. En längre övergångsperiod är alltså helt nödvändig, för att förslaget ska vara realistiskt. Då social- och hälsovårdsreformen verkställs från 2023, vore det rimligt att inleda övergångsperioden för dimensioneringen av kuratorer t.ex. från 2023 och för psykologer tidigast från 2025.

Det bör också, åtminstone i § 9 och § 3 i lagen om elev- och studerandevård beaktas att kuratorer i och med social- och hälsovårdsreformens godkännande den 23.6. inte kommer att vara anställda av kommunen, utan av välfärdsområdena. Det innebär att ansvaret för en eventuell dimensionering av tjänsterna bör åläggas välfärdsområdena och inte kommunerna.

Sammanfattning

Den föreslagna lagändringen gällande personalens behörighet (§ 7) riskerar sin i nuvarande form att drastiskt försämra tillgången till behöriga kuratorer i Österbotten. Lagen skulle alltså ge motsatt effekt för regionens elever och studerande jämfört med den i regeringen Marins regeringsprogram angivna målsättningen att stärka elev- och studerandevårdstjänsterna på alla utbildningsnivåer för att barn och unga ska få det stöd de behöver. Närpes stad anför därför att ovan givna förslag till ändring i lagförslaget kunde beaktas.

Den föreslagna personaldimensioneringen (§ 9a) är lovvärd, men kommer inte att gå att genomföra med avseende på kuratorer om behörighetskriterierna snävas in. Lagförslaget borde även bättre beakta den ojämna spridningen av studieplatser, den faktiska studietiden snarare än den kalkylerade,

samt de särskilda utmaningarna gällande tillgången på psykologer som jobbar på svenska, genom att göra övergångsperioden längre. Dimensioneringen kunde lämpligen anpassas till verkställandet av social- och hälsovårdsreformen. Ansvaret för dimensioneringen bör åläggas välfärdsområdena, inte kommunerna.

Högaktningsfullt

Mikaela Björklund
stadsdirektör
Närpes stad